

Pertinere ad duplex prædicamentum secundum diversas rationes.

Summa capituli IX, de ultimis prædicamentis.

Sex ultima prædicamenta numerando percurrit Aristoteles; quia de illis aliis locis acturus est. Actiones et passioni duas assignat proprietates, scilicet habere contrarium, et suscipere magis et minus, de quibus in tertio Physicorum agendum est. Situm dicit esse denominationem a positione quantitatis. Ubi, sicut esse in licæo, vel in foro. Habere, ut esse indutum, vel armatum. Quando, ut esse in tali, vel tali tempore.

QUÆSTIO XV.

DE SUBSTANTIA PRÆDICAMENTALI.

ARTICULUS I.

Quæ sit formalis ratio constitutiva substantiæ prædicamentalis.

Substantia in præsentem non accipitur pro quidditate, seu essentia rei; sic enim non est speciale prædicamentum, sed generalis ratio cujuscumque quidditatis, vel essentia, et solum opponitur substantia sic sumpta prædicato accidentali, non accidenti prædicamentali; nam etiam hoc accidens suam quidditatem habet. Quare sumitur substantia in præsentem pro ente per se, id est quod opponitur accidenti inherenti, seu existenti in alio. Hæc autem proprietates existendi per se intelligitur, vel secundum considerationem absolutam et in ordine ad se, et sic dicitur subsistens, quasi non indigens alio ut sustentetur, sed in se sistens; vel di-

citur secundum habitudinem ad alia, quatenus illa sustentat in esse, et sic dicitur non solum subsistens, sed etiam substans: sicut enim aliud est lucere, aliud illuminare, licet hoc secundum ex primo oriatur, ita esse in se sine indigentia sustentationis ab alio est diversa consideratio ab eo quod est alia sustentare, et illis dare esse.

Et hoc modo explicavit D. Thomas rationem hujus primi prædicamenti, in I, distinct. XXIII, quæst. I, artic. I, dum inquit: « Quod esse dicit id quod est commune omnibus generibus, sed subsistere et substare, id quod est proprium primo prædicamento, secundum duo quæ sibi conveniunt, quod scilicet sit ens in se completum, et iterum quod omnibus aliis substernatur, scilicet accidentibus, quæ a substantia esse habent. » Ita D. Thomas. Ubi manifeste explicat quod constitutio substantiæ, ut est primum prædicamentum, sumitur per ordinem ad istos duos actus, qui sunt subsistere et substare: et subsistere dicitur in ordine ad se, et per ordinem ad proprium esse; substare per ordinem ad ea quæ sustentat, sicut sunt accidentia. Et potest *ly esse per se* sumi positive, vel negative. Positive pro illa perfectione essendi, quæ excludit dependentiam ab alio; negative pro ipsa negatione dependentiæ et communicationis ad aliud. Potest etiam *ly per se* dici multipliciter, ut in tertia conclusione dicemus. Et ita explicare oportet quomodo sumatur *ly per se* in constitutione substantiæ, et ad quam proprietatem prius se habeat, ad subsistere vel substare.

Dico ergo primo: Definitio, vel descriptio substantiæ, ut est primum prædicamentum (proprie enim non definitur, cum sit supremum genus quod non constat ex genere et differentia), est ens per se existens. — Ita

D. Thomas, Opusc. XLVIII, de Prædicam., c. II. Idem explicat in IV, dist. XII, q. I, art. I, q. I, ad 2, ubi docet definitionem hanc sic esse intelligendam: « quod substantia est res, cui debetur esse per se, seu existere per se, sicut accidens est ens, cui debetur esse in alio; quia esse actu per se, vel in alio, non est ipsa quidditas substantiæ, vel accidentis, quia esse, seu existere, in nulla quidditate creata est intrinsicum prædicatum »; et quantitas in Eucharistia est verum accidens, et non existit in alio actu, sed solum aptitudine. Et magis definitur substantia per ordinem ad existere per se, seu subsistere, quam per ordinem ad substare, quia prius ei convenit subsistere, quod est in ordine ad se, quam substare, quod est in ordine ad sustentanda alia.

Dico secundo: Perseitas substantiæ non consistit in sola negatione, sed in ratione positiva. — Ratio est manifestissima, quia esse per se est nobilium quam esse in alio, et perfectius. Sed esse in alio est positivus modus essendi, scilicet per inhærentiam et unionem ad aliud. Ergo esse per se non est pura negatio, sed aliquid positivum; sola enim negatio et exclusio alicujus rei positive non constituit aliquid perfectius, sicut negatio bruti sola non constituit perfectionem hominis. Denique negatio ista fundari debet in aliquo positivo, alias esset purum nihil, et non constitueret positivum ens, quale est substantia; sed non fundatur in ipso ente in communi, sic enim omni enti conveniret; ergo in aliquo determinato ab accidenti distincto, et hoc est substantia.

Et quando dicit D. Thomas, I Contra Gent., cap. XXV, quod *ly per se* non videtur importare nisi negationem tantum, quæ non potest naturam, vel rationem generis constituere, ex quo aliqui sumpserunt oc-

casione imponendi D. Thomæ quod senserit perseitatem in substantia solam negationem dicere, quod tamen S. Doctor non affirmat, sed solum quod illa particula *per se* non constituit genus: quomodo autem substantia constituitur per rationem essendi per se statim explicat D. Thomas, his verbis: « Oportet igitur quod ratio substantiæ intelligatur hoc modo, quod substantia sit res, cui convenit esse non in subjecto, nomen autem rei a quidditate imponitur, sicut nomen entis ab esse; et sic in ratione substantiæ intelligitur quod habeat quidditatem, cui conveniat esse non in alio. » Aliud est ergo quid importet *ly per se* ex impositione suæ significationis; aliud quid importet, ut explicat constitutum quidditatis substantiæ. Primo modo non requirit amplius quam significare negationem in alio. Secundo vero modo positivam rationem essendi dicit, cum tanta perfectione, quod habeat negationem essendi in alio.

Dico tertio: *Ly per se* potest opponi enti per accidens, enti in alio inherenti quod est accidens, enti in alio existenti ut pars in toto, enti in alio existenti non incommunicabiliter, nec cum ultima terminatione, sicut humanitas integra est in supposito. — Primo modo esse per se non pertinet solum ad hoc prædicamentum substantiæ, sed ad quodcumque ens, quod non est ens per accidens; nam etiam quantitas hoc modo est ens per se. Secundo modo pertinet ad substantiam, tam completam, quam incompletam, ut advertit D. Thomas, Opusc. XII, c. X; et Opusc. XLVIII, tract. de substantia, cap. II; nam etiam pars substantiæ non est accidens. Tertio modo pertinet ad substantiam prædicamentalem, quæ dicit totam quidditatem et naturam completam in ratione naturæ, licet non in suppo-

sito, sicut humanitas. Quarto modo pertinet ad suppositum, de quo videatur D. Thomas, Op. XLVIII citato, ubi inquit: « Quod dupliciter potest esse substantia composita, scilicet natura, et suppositum; humanitas enim licet forma dicatur, est tamen composita ex materia et forma; dicit enim humanitas animam et corpus; ita tamen humanitas, sive quaecumque natura, dicit formam substantialem et naturalem, quod de suo significato principali præscindit omne aliud a prædicta forma et materia; non autem sic est de supposito, quod est homo. Homo enim de suo principali significato dicit habens humanitatem, et quia habens humanitatem potest esse suppositum non humanum, ut patet in humanitate Christi, quæ suppositatur supposito divino, vel potest habere aliquo alia, puta accidentia quæ humanitas omnino præscindit, ideo in creaturis differunt suppositum et natura. » Ita D. Thomas. Et quidem esse per se, ut opponitur accidenti inhærenti, manifestum est convenire omni substantiæ, sive completæ, sive incompletæ, sicut et distingui ab omni accidenti; si autem fuerit substantia completa debet excludere etiam rationem partis, cum sit totum et completum; al vero substantia et existentia pertinet ad modum essendi, et substare ad sustentationem aliorum, quod totum extrinsecum est ipsi naturæ et quidditati. Ergo per ipsa non constituitur actu natura substantiæ, sed solum habet aptitudinem ad ipsa, sicut accidens ad inhærendum et existendum in alio.

Dico QUARTO: Subsistentia, suppositum, hypostasis seu persona explicant terminum non intrinsecum et essentialem substantiæ, quasi prædicatum constitutum, sed extrinsecum, ad quem spectat reddere naturam ultimo incommunicabilem

alteri. — De distinctione istorum nominum videri potest D. Thomæ, in primo, distinct. XIII citata. Et quidem subsistentia et suppositum et hypostasis communiter dicuntur de substantia in quacumque natura; persona vero solum in natura intellectiva. Et quidem non pertinere ad terminum intrinsecum docemur ex mysterio Incarnationis, in quo invenitur tota quidditas naturæ humanæ sine propria subsistentia. Ergo illa non est prædicatum quidditativum; est autem terminus, quia reddit naturam ultimo terminatam et incommunicabilem, et ita receptivam accidentium, quod manet natura accidentis inconfusa cum natura substantiæ, quod est signum accidentia non immediate conjungi naturæ, sed in aliqua re naturæ; quæ est suppositum, et distinguitur a natura.

Quid vero sit ista subsistentia: res, an modus a natura distinctus, non est præsentis loci declarare, sed ad Metaphysicam spectat, et videri potest Cajetanus, III parte, quæstione II, artic. II. Quomodo autem, si distinguitur a natura, prædicetur de illa? Respondetur prædicari de natura in concreto, sicut existentia et reliqua accidentalia prædicata; sicut dicitur homo existens, et subsistens, et persona, sed non dicitur substantia, vel existentia, nec humanitas dicitur persona.

Sed hic dicunt aliqui humanitatem physice sumptam distingui a subsistentia, et solum importare naturam subsistentia spoliata, sed metaphysice importare naturam præcisam a differentiis individuantibus; et e contra concretum hominis physice importare naturam suppositam, concretum vero metaphysice dicere naturam connotando differentias. Sed hæc est abusio nominum; nam humanitas etiam metaphysice considerata significatur

per modum formæ, et non per modum totius: significat enim abstractum hujus nominis *homo*, et id tantum quo homo est homo. Ergo ita præscindit a differentiis individuantibus, quod non est prædicabile de individuis; hoc autem non aliunde provenit, nisi quia significatur ut pars; ergo respectu alicujus totius. Sed totum est suppositum; ergo humanitas, etiam metaphysice accepta significatur ut spoliata supposito et subsistentia; licet verum sit quod physice considerata accipiatur ut singularis, eo modo quo illam assumpsit Verbum Divinum. Metaphysice autem potest etiam considerari in communi. Cæterum homo in concreto metaphysice consideratus non apparet quo modo connotet differentias inferiores, quia abstrahit ab illis, sicut universale a differentiis contrahentibus.

Dico ULTIMO: Quando dicitur in definitione substantiæ ens per se existens, ly existens, vel esse sumitur pro ipsa existentia, qua res est extra causas, quæ non est esse quidditativum. — Ratio est, quia differentia substantiæ et accidentis sumitur ex diverso ordine, et modo quo petit existere extra causas, quia accidens existere petit cum dependentia inhærentiæ, substantia sine tali dependentia. Quod autem distinguitur hæc existentia a natura et quidditate ejusque rei create, in Physica dicemus. Nunc sufficit audire Divum Thomam, Opusculo XLVIII, tract. de substantia, capite secundo, ubi inquit: « Quod in creaturis esse essentialis et esse actualis existentiæ differunt realiter, ut duæ diversæ res; quod sic patet: Illud enim quod est extra essentialiam alicujus (intelligi physice, ne fiat instantia de differentia, quæ est extra conceptum generis metaphysice loquendo, et realiter non differt ab illo) differt realiter ab eo; esse au-

tem actualis existentiæ est extra definitionem, quia in definitione ponitur solum genus et differentia, et nulla fit mentio utrum res definita existat, vel non existat. » Ita Divus Thomas.

Objeies: Substantia debet constitui per aliquid superadditum enti; non positivum, ergo negativum. Min. patet: Non positivum rationis, quia constitutum per illud est ens reale; non positivum reale, quia sic nihil adderet super ens, cum ipsum ens in quolibet ente reali includatur; imo esset nugatio dicere: Substantia est ens per se, id est ens reale ens reale; ergo aliquid negativum importat.

Secundo: Esse per se etiam convenit constituto ex accidenti et subiecto, verbi gratia, albo; ergo non soli substantiæ. Convenit etiam accidenti separato in Eucharistia esse per se sine subiecto; ergo non exprimitur adæquata ratio substantiæ per illam definitionem.

Ultimo: Substare est quod propriissime facit substantiam, dicit enim Aristoteles quod primæ substantiæ sunt maxime substantiæ, quia maxime substant; ergo substare est propria ratio substantiæ.

Ad primum respondetur: Substantiam constitui per modum essendi per se positivum, qui non superaddit ad ens novam et distinctam realitatem, sed novum modum, qui quidem quantum ad entitatem in ipso ente continetur, sed novo modo explicatur. Hæc enim est generalis ratio in contractione transcendentium, quod non contrahuntur per aliquid superadditum in quo ipsa non includantur, sed per seipsum contrahuntur solum per novum modum explicationis, non per novum modum superadditionis, ut Divus Thomas docet, quæstione I de Veritate, articulo I. Unde et duo suprema

genera se totis differunt et non per aliquid superadditum, quod latius supra explicavimus agentes de analogia entis, ubi ostendimus quod abstractio entis non fit per exclusionem inferiorum, neque contractio per additionem, sed per expressionem magis, vel minus explicitam ejusdem, ratione cujus diversi modi et expressionis non est nugatio et repetitio quando dicimus *ens per se*, quia *ly per se* diversum modum explicat quam *ly ens reale*.

Ad secundum dicitur: Quod constituto ex accidenti et substantia non convenit esse ens per se, sed esse ens per accidens; et iterum constat ex duobus, quorum unum, scilicet albedo est inhaerens, et ideo non secundum omnem partem sui absoluitur ab inhaerendo, quod requiritur ut absolute sit ens per se et non in alio. Ad aliam partem, de accidenti separato, dicitur non esse per se ab intrinseco, ut requiritur ad rationem substantiae, sed ab extrinseca conservatione Dei continuante illud esse accidentis sine adminiculo substantiae. Unde illud accidens dicit aptitudinem ad inhaerendum, quod non dicit substantiam.

Ad tertium dicitur: Quod substare constituit maxime substantiam, non quoad naturam, quae non suscipit magis vel minus, sed quoad exercitium sustentandi et officium essendi sub aliis, quod supponit naturam sustentem et consequenter constitutam.

ARTICULUS II.

Utrum bene dividatur substantia in primam et secundam.

Ut celebris est haec divisio, ita pluribus difficilis, et in varia placita divisit auctores. Quod totum provenit ex variis acceptionibus hujus

nominis *substantia*. Quae aliquando sumitur pro supremo gradu hujus praedicamenti. Aliquando pro natura seu quidditate eorum, quae in toto hoc praedicamento continentur, sive in gradibus superioribus, sive inferioribus. Aliquando pro supposito, seu individuo exercente officium subsistendi in se, et substandi, seu sustentandi alia. Et hoc dupliciter, vel primo intentionaliter, vel secundo intentionaliter: primo intentionaliter, ut subjectum informationis et actualionis realis; secundo intentionaliter, ut est subjectum praedicationis. Haec omnia propter sui varietatem confusionem pepererunt in assignando divisum hujus divisionis, et qualis divisio, et qualia sint membra dividenda.

Ut autem resolutionem nostram tradamus, illud oportet advertere, speciale esse in hoc praedicamento quod sit aliorum sustentativum, hoc enim est esse substantiam; et consequenter debet aliis subjici, et sub illis stare, seu substare. In quantum enim alia sunt sustentata ab ipsa, substatur illis; in quantum vero actuant illam, et praedicantur de ea est subjectum eorum. Et quia illud dicitur primum, quo non est aliud prius, ideo licet aliqua, quae non sunt substantia, habeant esse sub aliis et substare, non tamen primo substare, sed supponunt aliud prius sustentans, in quo ultimate siliatur; et ideo illud dicitur primum, seu prima substantia, et primum subjicibile aliorum. Et aliud est habitudo convenientiae, aliud habitudo receptionis, vel sustentationis accidentium: habitudo enim convenientiae accipitur secundum connexionem, quae potest inter naturam ut natura est, et accidens proprium talis naturae intervenire; at vero habitudo receptionis et sustentationis consideratur secundum rationem subjecti, et prius convenit illi quod

magis subjectum est, seu magis sub aliis, quod est individuum.

Aliqui ergo sumunt istam divisionem primo intentionaliter tantum, id est tam ex parte divisi, quam ex parte dividendum, ita quod divisum sit substantia realiter substans, id est ut induit proprietatem realem substandi, et dividitur in eam, quae primo substatur tanquam singularis substantia, vel quae secundo tanquam universalis. Alii, per aliud extremum sumunt utrumque, tam divisum quam dividendum secundo intentionaliter, id est quod divisum sit substantia, ut induta secunda intentione subjicibilitatis et subjecti ad praedicatum; quae dividitur in intentionem primi subjecti, seu ejus quod ultimum est inter omnia subjicibilia, et quod non est ultimum in subjicendo, sicut universale, quod potius est praedicatum. Alii denique sumunt divisum primo intentionaliter, scilicet naturam substantiae, et dividendum secundo intentionaliter, scilicet in modos substandi singulariter et universaliter, vel res ipsas, quae sunt substantia prout denominatur istis secundis intentionibus substandi universaliter vel individualiter. De quibus et aliis sententiis vide Conimb. hic, quaestione II; Curs. Carm., disput. XII, quaestione II; Arauxo, v. Metaphys., quaest. II, art. I; Suarez, disput. XXXII Metaphys., sect. II.

NIHILOMINUS RESPONDEO, ET DICO PRIMO: Divisum hujus divisionis non est substantia, ut abstrahit a completa et incompleta, neque substantia pro gradu, scilicet quae dicit supremum genus. — Ratio est, quia illud est divisum, quod participat ab utroque membro dividendi; sed supremum genus solum invenitur in uno membro dividendi, scilicet in secunda substantia, quia est genus supremum, et secunda substantiae sunt genera, vel species; er-

go non est commune divisum in primam et secundam substantiam: dividitur quidem genus in suas species, et descendit usque ad individua, sed non dividitur in substantiam individuum et genericam, qualis est prima et secunda substantia. Similiter substantia incompleta neque est prima, neque secunda substantia, quia est incompleta et pars, et non totum: pars autem ut pars non est per se, sed in alio, scilicet in toto, non inhaerendo, sed componendo; unde neque est primum substans, quia datur aliud prius, quod substatur, scilicet totum; neque secundo substatur, quia non est totum, quod praedicatur de primo substante, et mediante illo dicitur substare. Unde pars non accipit denominationem substandi, sed constituendi; licet posset esse medium recipiendi aliquid in toto; sicut visio recipitur mediante oculo, sed oculus non substatur, sed homo, eo quod licet recipiat, non sub aliis stat, totum enim substatur illi tanquam parti, et alias ipsa pars non identice substatur, sicut universalis mediante individuo, quia pars non identificatur toti, sicut universale inferiori.

DICO SECUNDO: Non convenienter sumitur divisum hujus divisionis secundo intentionaliter tantum pro intentione subjicibilitatis. — Ratio est, quia intentio secunda subjecti ad praedicatum sive essentialis, sive accidentalis, est quid commune accidenti et substantiae; nam etiam accidens subjicitur suis praedicatis, et ea recipit, sive sint essentialia, ut albedinem esse qualitatem, sive accidentalia, ut albedinem esse intensam.

Dices: Ratio subjecti invenitur in accidentibus participative et derivative a substantia. Unde per se primo esse subjectum invenitur in substantia. Sed hoc nihil est, quia licet ea quae entitatis et realitatis sunt prin-

cipaliter inveniuntur in substantia et participative in accidenti, tamen intentiones quæ conveniunt rebus ut cognitæ æque dicuntur de utroque; sicut esse universale et particulare, genus, vel species, et idem est de intentione subjecti et prædicati etc. Denique substantia non solum est subjectum prædicationis, sed etiam informationis realiter sustentantis accidentia; ergo non debet explicari ratio substandi per solum secundam intentionem, quæ est subjecti ad prædicatum, sed etiam per realem proprietatem sustentanti ei, quod realiter informat.

DCO TERTIO: Potest probabiliter dici quod divisum hujus divisionis est ipsa proprietates substandi, seu substantia, ut exercens tale officium substandi; sed longe probabilius est quod divisum est ipsa natura substantiæ prædicamentalis in diversos modos: quorum unus est substare ut individuum subsistens et recipiens realiter; alius est substare solum per denominationem ab istis primis substantiis et recipientibus. — Hæc conclusio quoad primam partem potest desumi ex D. Thoma, Opusc. XLVIII, tract. de prædicamentis, cap. III, ubi inquit: « Quod substare dicitur dupliciter, scilicet pro substare accidentibus; et pro substare universalibus, sicut minus universale est sub magis universalibus. » Et subdit: « quod proprium primæ substantiæ est substare accidentibus, ex quo sequitur quod substare accidentibus insit principaliter et primo primæ substantiæ. » Ita D. Thomas. Ubi totam divisionem sumit penes proprietatem substandi, et sustentandi accidentia. Non quod ista proprietates sustentandi dividatur in diversas proprietates: neque enim alia proprietates substandi est in universalibus, alia in individuis, sed una et eadem, sicut eadem natura est te non diversa; sed quia ista pro-

prietates habet substare per se primo, id est non per aliud, et substare secundario, quatenus natura superior identificatur cum individuo, et quod individuo convenit denominative langit universale, et quod in actu signato convenit universali exercetur per individuum; non ergo est necesse sumere aliud divisum quam ipsam proprietatem substandi, quæ in individuis primo substatur, id est cum exercitio, in universalibus secundario et denominative ab individuis.

Et si dicas: Nam hoc modo etiam aliqua accidentia dicuntur secundo substare: scilicet mediante prima substantia, quia etiam ipsa sustentant alia accidentia; ut quantitas colorem, potentia habitum, vel actum. Respondet: Quod ista accidentia recipiunt quidem alia tanquam medium recipiendi, non tanquam ratio sustentandi; quia, cum ipsam et accidentia inhæreant, non possunt dare esse sustentativum aliorum accidentium: possunt tamen mediare inter receptionem unius accidentis et alterius, quod est quasi disponere et habitare subjectum ut illa recipiat. At vero universales substantiæ sunt identificate cum individuis. Unde recipiunt accidentia sicut individua, scilicet denominationem sustentantis, sed tamen exercitium sustentationis individuis relinquendo.

Secunda vero pars conclusionis sumitur ex D. Thoma, quæst. IX de Potentia, artic. II. ad 6, ubi inquit: « Quod, cum dividitur substantia in primam et secundam, non est divisio generis in species, cum nihil contineatur sub secunda substantia quod non sit in prima, sed est divisio generis secundum diversos modos essendi; nam secunda substantia significat naturam generis secundum se absolutam. Prima vero substantia significat eam individualiter subsistentem. Unde magis

est divisio analogi, quam generis. » Sic D. Thomas, ubi communiter ejus discipuli notant non sensisse D. Thomam esse divisionem analogam, sed magis analogi quam generis, licet neutrius sit, sed subjecti, seu naturæ in modos essendi, quod assimilatur divisioni analogi quæ fit per modos, et non per differentias, sicut genus. Denique in parte, quæ xxx, art. I. ad 2, dicit D. Thomas: « Quod in definitione personæ, cum dicitur quod est individua substantia, ly substantia, non significat determinate primam substantiam, sed quod communiter dividitur in primam et secundam, et per hoc quod additur individua, trahitur ad standum pro prima. » Ergo secundum D. Thomam illud est divisum in primam et secundam substantiam, quod nomine substantiæ ponitur in definitione personæ; sed cum dicitur persona individua substantia, non est idem quod individua proprietates substandi, sed res ipsa substantialis; ergo hæc est divisum hujus divisionis. Quia ergo ipsa prima substantia non est solum determinata proprietates substandi, sed determinata res habens proprietatem substandi per se primo, convenientius dicitur quod hæc divisio non est proprietatis in proprietates, sed rei ipsius habentis proprietates in ipsos modos talium proprietatum.

Unde constat quod prima et secunda substantia non dicunt diversas naturas, cum se habeant tanquam singulare et universale in eodem prædicamento; et ita susceptivum hujus denominationis, quod est primo substare, vel secundo substare, est unum et idem, quia est eadem materia: isti autem modi, seu proprietates non possunt esse realitates distinctæ. Cum nulla realis proprietates conveniat secundæ substantiæ universali, quæ non conve-

niat singulari, sed ipsamet ratio substandi realis, quæ invenitur in singulari, convenit etiam natura universali; sed exercitium substandi, seu sustentandi accidentia realiter convenit primæ substantiæ et denominative secundæ. Ipsum autem substare pro secunda intentione subjiciendi se prædicatis superioribus ita convenit primæ substantiæ, quod nullo modo secundæ, neque etiam denominative; non enim genera et species subjiciuntur omnibus prædicatis, quibus prima substantia, neque per denominationem ab illa desumptam.

Ex quo tandem manet declaratum qualis sit ista divisio. Nam si accipiamus pro divisio naturam substantiæ, quæ istis duobus modis afficitur, sic est divisio rei in suos modos, seu subjecti in accidentia, ut vidimus ex D. Thoma, q. de Potent. Nec obstat quod dixit S. Doctor, divisionem magis esse analogi in sua analogata, quam generis; hoc enim non fuit absolute dicere quod divisio est analogata, sed quod comparative ad divisionem generis, quæ est in diversas species et naturas, ista magis accedit ad divisionem analogi, quam generis, quia fit per diversos modos, quorum unus, scilicet primo substare realiter invenitur in primis substantiis, secundo vero substare solum denominative et per rationem, sicut si natura dividatur in universalem et singularem. Si vero accipiamus pro divisio rationem ipsius proprietatis, seu modi substandi, sic divisio est analogata, in quantum unus modus, scilicet primo substare invenitur realiter, alter solum denominative et per rationem, scilicet substare secundo.

Soleuntur argumenta.

Primo arguitur: Hæc divisio po-

tius debet tradi penes rationem subsistendi, quam penes proprietatem substandi; sed ratio subsistendi æque convenit primæ et secundæ substantiæ; ergo ipsa divisio non est analogæ, neque in modos analogos.

Maj. probat.: Quia ista divisio debet tradi per id in quo conveniunt membra dividenda; magis autem conveniunt in subsistere, quam in substande, cum in hoc simpliciter non conveniunt; ergo per illud debet tradi divisio. Minor vero probatur: quia subsistere, seu esse per se, pertinet ad naturam substantiæ etiam in communi, et ab illa descendit ad individua, ut docet S. Thomas, in 1 Sent. ad Ann., disp. xxxiii, qu. 1, art. iv; ergo ratio subsistendi non minus intrinseca est secundæ substantiæ, quam primæ.

Respondet.: Quod ille terminus subsistere æquivoce sumitur. Potest enim significare rem, quæ postulat subsistentiam, quæ est ens per se; vel potest significare modum ipsum subsistendi, qui convenit naturæ postulanti illum. Similiter substande potest sumi, vel pro natura postulante ipsam rationem substandi, seu radicaliter substande, vel pro ipso modo et proprietate substandi. Si primo modo sumantur, pertinet ad naturam, et sic sumitur a D. Thoma, in iv, dist. xii, supr. citat., ubi definit substantiam, quod est *ens per se*, id est res cui debetur esse per se; et sic per prius invenitur in generibus et speciebus, quam in individuis, ut in d. xxiii cit. dicit D. Thomas. Secundo modo prius convenit subsistere et substande pro exercitio individuus; et licet radicaliter utrumque pertineat ad naturam, tamen exercitium prius convenit primis substantiis, a quo maxime substande dicuntur. Et tamen divisio ista non fit penes naturam, quia eadem natura est in prima et se-

cunda substantia; nec penes ipsum subsistere, quod solum sumitur in ordine ad se; sed penes substande, quod dicit ordinem ad alia in sustentando et sub illis stando; et sic invenitur duplex modus recipiendi denominationem ab his, quibus substande, scilicet vel quia immediate et exercitio recipiuntur, vel quia solum nominantur, propter identificationem cum tali recipiente; sicut natura universalis identificatur cum singulari.

Secundo arguitur: Nam in hac divisione divisum coincidit cum alio quo ex membris dividendis, vel unum membrum dividens cum alio: etenim id quod dividitur est substantia in communi accepta; ergo est secunda substantia, quæ est substantia universalis. Similiter prima substantia potest accipi in communi: convenit enim omnibus singularibus substantiis non solum esse substantias, sed etiam esse primas; ergo per hoc quod prima substantia, etiam ut prima, prædicatur de omnibus, prima substantia erit secunda substantia; et per hoc quod ipsa secunda substantia prædicatur de prima, sicut genus et species de individuo, unum membrum dividens convenit alteri. Et denique id quod in substantia principaliter invenitur, est ejus quidditas et natura: ergo inconvenienter dicitur quod prima substantia est maxime substantia quia maxime ei convenit proprietas substandi, principalior est autem natura, quam proprietas: ergo principaliter denominabitur aliquid substantia a natura quam a proprietate; natura; autem per prius convenit generibus et speciebus, quam individuis, et ab illis descendit ad ista; ergo secunda substantiæ erunt maxime substantiæ.

Respondet. ad primum: Divisum hujus divisionis esse naturam secun-

dum se, non ut est individua, vel universalis, sed naturæ habentis proprietatem substandi; et sic non est necesse quod divisum sit universale, sed quod sit capax utriusque modi. Vel si divisum non sit natura in modos, sed proprietas ipsa substandi, tunc hoc divisum est superius et commune; non tamen secunda substantia, quia non est universalis ut natura, sicut genus et species, sed ut proprietas, seu modus substandi, qui non est genus, nec species, sicut dicitur de individuo in communi.

Ex quo patet ad secundum: Quia prima substantia, licet accipiatur in communi ad omnes primas substantias, non tamen accipitur ut secunda substantia, quia non est communis ut genus et species, quod solum pertinet ad secundas substantias, sed ut individuum vagum, ut aliquis homo. Nec verum est quod aliqui dicunt primam substantiam non posse sumi in communi, sicut aliquis homo, sed tantum pro supposito determinato; constat enim quod Aristoteles pro exemplo primæ substantiæ posuit aliquem hominem, et sic prima substantia significat singulare et determinatum suppositum ut quo, id est id quod aliquod suppositum singularizatur; potest tamen ista forma, seu modus concipi in communi ut quædam res, sicut hoc nomen *persona*, alias non posset definiri. Quod vero secunda substantia prædicatur, et conveniat primæ, solum convincit quod natura primæ et secundæ substantiæ est eadem, et sic divisio non fit secundum diversas naturas, sed secundum officium et munus substandi, quo pacto secunda substantia non dicitur de prima; sicut nec universalitas de singularitate.

Ad tertium respondet.: Quod natura et quidditas est principale in substantia radicaliter, quia est ra-

dix ipsius proprietatis, seu modi substandi, et hæc principaliter invenitur in secunda substantia; ipsum tamen officium substandi quoad exercitium principaliter et maxime exercetur in prima substantia; et quoad intentionem secundam substandi per subiectionem prædicatis superioribus solum convenit primæ. Proprietas autem substandi realiter, convenit radicaliter naturæ, non tamen ut exercenda pro omni statu, sed pro individuatione. Fuit autem necessarium penes proprietatem et non penes quidditatem sic discernere substantias, quia magis innotescent nobis per proprietates, quam per intrinsecas quidditates.

Dices: Ergo etiam dabitur divisio accidentis in primum et secundum, quia etiam accidens in individuo inhæret realiter, accidens autem in universali non inhæret, nisi mediante individuo. Et idem de qualibet proprietate potest dici, cuius exercitium convenit in individuo, denominatio autem etiam in universali. Resp.: Accidens non posse dividi in primum et secundum simpliciter sicut substantia, quia hoc ipso quod accidens inhæret, etiam individualiter supponit aliud prius a quo sustentatur. Unde esse primum in inhærendo, non est esse primum absolute et in essendo, sed in informando, quod enim inhæret informat. Et sic supponit aliud prius a quo sustentetur ista informatio. At vero substantia cum se habeat ut subjectum sustentans oportet devenire in illa ad aliquod primum, quo non sit aliud prius in sustentando, et sic est primum simpliciter in essendo. Similiter proprietate habent quidem prius suum exercitium in individuo quam in universali; sed ex hoc non habent specialem modum essendi et sustentandi, ut primum et secundum, sicut substantia.

ARTICULUS III.

*Quomodo explicandæ sunt definitio-
nes primæ et secundæ substantiæ.*

Duplex difficultas est in hoc articulo. Prima: An definiatur hic id quod se habet tanquam prima substantia ut *quod*, vel ut *quo*. AD QUAM RESPONDETUR: Formaliter hic defini-ri id, quo aliqua substantia est prima, scilicet ille modus, quo subsistit, et substât, sive quo subicitur suis prædicatis. — Definatur enim id quod est formale constitutum et proprium primæ substantiæ; proprium autem constitutum est ille modus, seu proprietas; sicut formale constitutum personæ est personalitas. Neque enim constitutum primæ substantiæ in quantum prima est quidditas ipsa, seu ratio naturæ, sed modus naturæ, ut dictum est in præcedenti articulo; ergo illud est formale definitum in hac definitione. Quia tamen definitur in concreto, iudicandum est de illo sicut de aliis definitis concretis, in quibus distinguitur definitum *quod* et *quo*, et id quod est prima substantia tanquam *quod* non est formale definitum, sed solum ille modus *quo* constituitur, quia solum illi convenit formaliter et essentialiter ratio primæ substantiæ.

Secunda difficultas est: Quid sit ista forma, seu modus, qui hic definitur? Aliqui existimant hic defini-ri primam substantiam per duas negationes, quarum una tangit primam intentionem, scilicet non esse in subjecto, secunda tangit secundam intentionem, scilicet non prædicari de subjecto. Primum patet, quia non esse in subjecto pertinet ad modum essendi subsister; iste autem modus aliquid reale est, licet per negationem circumloquamur illum; illa enim negatio non est res

definita, sed ratio definiens, vel potius describens, quia negatio non definit rem positivam. Secundum probant: Quia illa negatio explicat oppositum formæ, quam negat; sed oppositum illius formæ est aliquid rationis, scilicet illa intentio qua constituitur secunda substantia; ergo. Huic autem intentioni non potest opponi aliquid reale, sed aliquid rationis, scilicet secunda intentio singularitatis, quia opposita debent esse ejusdem generis.

Et confirm.: Quia definitum *quo* secundæ substantiæ est secunda intentio; dicit enim Aristoteles, quod secundæ substantiæ sunt genera et species, sub quibus insunt primæ: ergo etiam definitum *quo* primæ substantiæ erit aliquid rationis, ut sub eadem proportionem definiatur. Ita P. Merinero, hic, qu. III.

NIHILOMINUS RESPONDETUR: Formalitatem primæ substantiæ hic definitam esse primam intentionem, scilicet modum realiter subsistendi et substândi; ex consequenti vero definitur secunda intentio subiciendi se prædicationi, quia ex eo quod realiter informatur ab accidentibus et constituitur per gradus superiores, sequitur quod etiam prædicationi subiciatur. — Ratio est, quia formale constitutum primæ substantiæ debet explicari per id quod reddit illam ultimo substantem, seu aliis omnibus substratam. Hoc autem non est intentio subicienditatis, sed modus sustentationis; illa enim intentio subicienditatis ad prædicata in tantum est intentio primæ substantiæ, in quantum fundatur super ipsam rationem sustentandi alia: ergo ista ratio, seu modus substândi est maxime substans, et sub omnibus aliis, utpote etiam ipsam subicienditatem fundans; ergo. Et quantum ad primam negationem, scilicet *non esse in alio*, constat ex probatione oppo-

sitæ sententiæ pertinere ad primam intentionem. Quantum ad secundam patet, evertendo oppositum fundamentum. Nam licet forma negata sit secunda intentio et ens rationis, tamen ejus negatio vere invenitur in prima intentione et ente reali; ens enim reale negat ens rationis. Imo non melius explicatur prima intentio, quam per negationem secundæ, et sic falsum est secundæ intentioni, seu formæ rationis non opponi aliquid reale; opponitur enim non per aliquam contrarietatem formalem, quia non sunt sub eodem genere, sed per negationem inclusam. Prima enim intentio negat secundam, scilicet prædicationem de aliquo sibi subiecto. Nec oportuit proportionari primam substantiam secundæ in hoc quod definiatur utraque per similem intentionem, sed potius per oppositam, cum prima sustentet et fundet secundam, et ex opposito ad illam se habeat. Et sic patet ad fundamenta opposita.

Sed adhuc objicies: Nam utraque illa negatio convenit naturæ secundum se, quæ nec est in subjecto, nec prædicatur de subjecto, cum solum includat prædicata quidditativa, et tamen non est prima substantia: ergo definitio non est bona. Item falsum est quod prima substantia non prædicetur. Nam individuum prædicatur de uno tantum, ut dicitur in cap. de specie; et individuum vagum, ut *aliquis homo*, de pluribus; pro exemplo autem primæ substantiæ posuit Philosophus individuum vagum, ut *aliquis homo*. Denique negatio non est explicativa, nec definitiva alienius: ergo ista definitio tradita per duas negationes vitiosa est.

Ad primum respond.: Quod illæ negationes possunt dupliciter sumi. Primo, ut pure et præcise negant; et sic etiam conveniunt naturæ se-

cundum se, imo et enti rationis, et ipsi nihil convenire possunt istæ negationes, ut pure negant esse et prædicari. Secundo modo sumi possunt ut fundantur in aliquo positivo modo essendi, et deserviunt ad circumscribendum ipsum, et sic non conveniunt naturæ secundum se, sed ut habenti illum modum subsistendi et substândi.

Ad secundum dicitur: Prædicari primam substantiam de seipsa, et non de aliquo subjecto, id est inferiori sibi. Definitio autem non dicit quod non prædicatur, sed quod non prædicatur de subjecto. Ad vero aliquis homo, vel prima substantia in communi prædicatur de pluribus ut *quod* et denominative, non ut *quo*, id est habet se ut modus quo constituitur aliquid non prædicabile de pluribus, sed tamen iste modus accipitur in actu signato ut res quedam in communi, cum intentione prædicandi de pluribus, sicut intentio generis denominative est species. Nec tamen individuum vagum, vel prima substantia in communi accepta est universalis directe et per se, quia non est unum in multis, non defectu multorum, sed defectu unius, quia non est sola natura et unum quid, sed natura cum modo individuationis.

Ad tertium dicitur: Istam definitionem per duas negationes non definitive, sed descriptive dari, et circumloquendo non proprie declarando rationem primæ substantiæ.

ARTICULUS IV.

Quænam rejiciantur, et ponantur in hoc prædicamento.

Agimus de his, quæ in recta linea collocantur in hoc prædicamento, participando rationem generis supremi contrahendo illud. Et brevi-

ter dicimus duas condiciones requiri ut aliqua substantia in recta linea collocetur, et sit substantia prædicamentalis.

Prima: Quod sit substantia finita. Secunda: Quod sit substantia completa, id est cui per se debeatur proprietas subsistendi et substandi: per se autem debetur ei, quod significatur ut totum; parti enim non debetur per se, sed per aliud et dependenter ab alio, id est a toto. Et ex istarum conditionum inclusione, vel exclusione intelligemus quænam substantiæ ponantur, vel excludantur a ratione hujus prædicamenti.

Colligitur autem utraque conditio ex unico principio, scilicet quia substantia prædicamentalis non sufficit quod sit ens subsistens, sed requiritur etiam quod sit composita, ita quod ex compositione aliqua subsistat. Ratio est: Quia substantia infinita, si ponitur in prædicamento, non potest poni ut genus supremum, sed ut aliquid contentum sub tali genere. Si enim esset genus supremum, omnes substantiæ prædicamentales tale genus participantessent infinitæ. Debet ergo esse species, et consequenter constare ex genere et differentia; id enim vocatur species. Sed genus dicit aliquid potentiale, quod comparatur ad differentias ut contrahibile et determinabile per eas: ergo Deus constaret ex una ratione dicente potentialitatem, et alia dicente actualitatem, et sic non esset actus purus, quia aliquid potentialitatis haberet, scilicet rationem genericam. Unde etiam actus differentialis non esset actus purus, quia adjungere actui potentiali, scilicet generi. Quod vero tale genus deberet dicere potentialitatem, præter dicta in quæst. de genere, ex eo constat quia genus non potest esse actus purus: sic enim non esset determinabilis

et contrahibilis per differentias, quæ actuant et qualificant genus quod contrahunt; at vero actus purus est in ultima actualitate. Et præterea cum illud genus esset commune ad Deum et creaturas, et in creaturis non inveniatur actus purus, consequenter in se actus purus non est. Requiritur ergo compositio ex actu et potentia ut aliquid sit substantia prædicamentalis, quæ infinitæ substantiæ, id est actui puro repugnat.

Ex eodem principio excluduntur entia incompleta, v. g., differentia, non quia actum purum dicunt, sed quia compositionem excludunt ex genere et differentia. Nam si componerentur, rursus illa differentia ex genere et differentia componeretur, est enim eadem ratio. Et rursus illa ex alia, et sic esset processus in infinitum, requirerenturque ad compositionem unius quidditatis infinite compositiones. Item si idem genus, quod respectu speciei est genus, esset etiam respectu differentie, bis poneretur genus in definitione, semel ratione speciei, iterum ratione differentie. Nec posset esse univocum, cum esset de conceptu differentiarum, et ratio ipsius diversitatis, ut supra in analogis probavimus: ergo repugnat differentias esse directe in genere, sed reducuntur ad illud, et quasi ad latus ponuntur.

An vero materia et forma, et partes integrantes ut tales sub genere substantiæ directe contineantur, diximus in qu. de genere, art. III. Nunc sufficit addere quod in quantum partes non substant, neque subsistunt directe, sed dependenter a toto: ergo non sunt per se et directe substantia quia illud directe est substantia quod directe petit subsistere et substare, quod solum convenit toti, sive in singulari acceptione, sive in communi; sicut substantia universalis per se petit subsistere,

sed id exercet ut est in singulari; partes autem non per se, sed per totum et in toto petunt subsistere et substare, ut nunc suppono ex Metaphysica. Et similiter cum partes substantiæ per se et intrinsece ordinentur ad componendum totum, quod directe in prædicamento ponitur, si ipsæ etiam directe ponuntur in prædicamento idem bis poneretur in prædicamento et in definitione, semel ratione sui, iterum ratione partium, ut diximus de differentia, quod inconveniens non admittit Philosophus, in Metaph., lex. x; et D. Thomas, ibi, et in 1 Contra Gent., c. xxv.

Sed objicies: Non repugnat Deo compositio aliqua per rationem, et consequenter aliquid per modum potentiæ et actus secundum nostram considerationem, ut aliqui auctores sentiunt; distinguit enim intellectus noster divinas perfectiones, etiamsi sit res una simplicissima; ergo potest nostro modo concipiendi istas perfectiones et attributa per modum actus et potentiæ concipere. Unde confirmatur hoc. Quia, si actui puro non repugnat divisio nostro modo concipiendi, etiam non repugnabit compositio, quia oppositorum eadem est ratio.

Sed hæc instantia supponit quod est impossibile, scilicet posse concipi in Deo distinctionem per exclusionem et separationem unius ab alio: hoc enim stare non potest. Quia cum sit actus purus, hoc ipso quod concipitur aliquid illius cum potentialitate et additione unius ad aliud, destruitur conceptus actus puri. Unde tunc non fit præcisio, sed destructio unius attributi ab alio. Nam quando concipitur aliquod attributum in Deo, vel concipitur ut ens divinum, vel ut creatum, vel ut abstrahens ab utroque. Si ut creatum, vel ut abstrahens, non concipitur ut pertinens ad Deum et ut

aliquid Dei, quod est destrui. Si ut increatum: ergo ut actus purus et infinitus; ergo ut excludens omnem potentialitatem, etiam ut subest tali conceptui. Quare ista distinctio in divinis non fit per exclusionem unius perfectionis ab alia, sed per conceptum implicitum, vel explicitum. Noster enim imperfectus modus concipiendi sic explicat unam perfectionem in Deo, quod non aliam; et hæc explicatio unius, et non explicatio alterius est distinctio rationis, qualis in Deo potest fieri, sed non est conceptus unius perfectionis ut excludentis formaliter aliam, et in potentia se habentis ad illam; quia rationi actus puri omnis conceptus potentialitatis repugnat. Unde talis divisio non opponitur compositioni, sed perfectæ explicationi ejusdem simplicissimæ rei. Non ergo convenit Deo compositio rationis, quæ fundatur in potentialitate unius extremi, et additione alterius ad illud, sed in majori et minori explicatione ejusdem, sicut de transcendentibus dictum est, quæstione præcedenti.

De Christo Domino aliqui dubitant an ponatur in prædicamento ratione humanæ naturæ, seu in quantum homo. Sed omnino asserendum est poni. Quia univoce est homo, ut fides docet, ex anima rationali et humana carne subsistens; ergo ponitur sub specie hominis, siquidem ponitur univoce sub homine, et consequenter sub animali vivente etc. Quod est poni sub genere et specie, atque adeo in gradibus prædicamenti.

Nec obstat quod solum ens creatum est in prædicamento, Christus autem absolute non est creatura, ut docet S. Thomas, in part. qu. xvi, art. viii: ergo absolute non ponitur in prædicamento. Respondet: Esse disparem rationem, quia hoc nomen *creatura* est indifferens ad

designandum naturam, vel suppositum, propter sui transcendentiam. Esse autem in prædicamento solum convenit ratione naturæ, quæ in Christo creata est in quantum homo, sicut ambulare et mori convenit ei ratione naturæ.

Ex quibus constat in isto genere contineri omnem substantiam creatam, etiam si sit incorruptibilis et spiritualis. Patet, quia est finita et composita, saltem ex aliqua potentia et actu, cum non sit actus purus: ergo potest concipi aliqua ratio determinabilis et contrahibilis, et aliqua determinans et contrahens, et consequenter pertinere debet ad aliquod genus et prædicamentum, nec est aliud quam hoc: et cum sint substantiæ totales et completæ, non autem solum incompleta entia, ut constat in angelis, consequenter pertinent directe et non reductive.

Quando vero dicit Philosophus, x Metaph., cap. ult., lect. xiii, apud D. Thomam: « Quod corruptibile, et incorruptibile differunt genere », loquitur de genere physico, quod est materia. Et sensus est quod non conveniunt in materia. Cæli enim in probabiliori sententia habent materiam specie diversam a sublunari. Et angeli nullam.

ARTICULUS V.

Utrum suscipere contraria sit proprium quarto modo substantiæ.

Sex proprietates attribuit Aristoteles substantiæ, quas retulimus supra in cap. de substantia. Nec est quod de rigore istarum passionum disputemus. Neque enim omnia sunt aliquid positivum, sed aliquæ sunt negationes, ut non esse in subjecto. Aliæ intentiones, ut prædicari univoce. Aliæ non solis substantiis conveniunt, ut non suscipere magis ac minus, quod etiam convenit

quantitati. Et sic de aliis facile potest judicari.

Solum de ultima proprietate, scilicet quod substantia eadem manens sit susceptiva contrariorum, videndum est an sit proprium quarto modo. Et ad hoc oportet examinare duas condiciones requisitas ad hoc proprium. Prima, an conveniat omni substantiæ. Secunda, an illi soli et semper, id est ex vi necessariæ connexionis conveniat. Quod non conveniat omni substantiæ videtur instari: Nam non convenit substantiis universalibus, sed solum primis, cum illæ non recipiant realiter accidentia, nec illis substant; si autem esset proprietas quarto modo, deberet prius convenire universali; sicut omnis alia propria passio, quæ habet connexionem intrinsicam cum essentia et ab ea dimanari, et singularibus convenit ratione naturæ communis. De cælis etiam et angelis, quæ sunt substantiæ incorruptibiles dubitari potest quod non suscipiunt contraria, sicut neque corruptiva: ergo non convenit omni substantiæ.

Quod soli substantiæ non conveniat videtur convinci pluribus exemplis: Quantitas enim suscipit contraria, ut calorem et frigus, et in mysterio Eucharistiæ suscipit ea immediate et per se, non mediante alio sustentante. Qualitas etiam suscipit contraria, sicut potentia intellectiva oppositos habitus et actus. Et qualitates insensibiles remissionem et intensionem, quæ sunt motus contrarii. Oratio etiam eadem manens suscipit veritatem et falsitatem: ergo non soli substantiæ convenit hæc proprietas.

Denique: Suscipere contraria nihil est aliud quam substare contrariis, quia recipere non substando etiam convenire potest accidentibus: sed hoc quod est substare constituit rationem primæ substantiæ, ut supra

dictum est; ergo non est proprietas illius.

Nihilominus tenenda est communis sententia. Et explicatur sic ista proprietas, quæ quarto modo convenit substantiæ: quod sit susceptiva contrariorum, non tanquam medium recipiendi, quod etiam accidentibus potest convenire, ut statim dicemus, sed ut prima ratio sustentandi; ita quod non ab alio priori, sed ab ipsa substantia habeant esse. Secundo, ut sit proprietas realis non debet intelligi de receptione pro intentione subiectionis, sed restringenda est ad receptionem accidentium per modum realis sustentativi et subjecti, quod in sola prima substantia exercetur, licet secundæ etiam substantiæ conveniat. Tertio addo ut proprie suscipere contraria intelligatur respectu accidentium communium: nam licet substantia recipiat accidentia propria, tamen ista non sunt contraria; omnes enim propriæ passionis conveniunt eidem subjecto sine aliqua contrarietate; nec enim una propria passio expellit aliam. Et sic ea, quæ habent contrarietatem et recipiuntur in subjecto, sunt accidentia communia, quæ recipiuntur eadem remanente substantia, seu non destructa. Quare esse per se primo sustentativum eorum, quæ inter se dicunt contrarietatem, substantia ipsa non destructa ex tali receptione, proprietas est quarto modo substantiæ; et restrictius se habet quam substare in tota sua latitudine, ut etiam se extendit ad prædicata superiora, et ad proprias passionis, quæ contrarietatem non habent.

Ad primam ergo instantiam respondetur: Quod substantiis universalibus etiam convenit recipere contraria identice et mediate, imme-

diata autem et exercite, beneficio primæ substantiæ, cum qua identificatur. Et hoc modo nulli accidenti convenit recipere, etiam beneficio primæ substantiæ: quia non identificantur cum illa; nec habent rationem sustentandi, etiam identice, licet sint medium, vel dispositio ad fundandum, vel recipiendum alia accidentia.

Et quando instatur: Quod proprietas prius convenit essentia in universali, quam in singulari. Resp.: Quod convenit universali quantum ad connexionem cum tali proprietate et aptitudinem ad recipiendum, non quantum ad exercitium; hoc enim solum convenit pro statu singulari; et hoc ipsum, quod est habere aptitudinem in statu singulari ut exercite sustententur accidentia, substantiæ universali convenit et connexionem habet cum illa; et quando exercite sustentantur accidentia ab individuis, denominative etiam convenit secundis substantiis, quod est substare secundo, seu mediate. Proprietas autem substantiæ est absolute substare et simpliciter.

Ad secundam partem argumenti, de cælis et angelis dicitur: Quod etiam cæli suscipiunt contraria, non quidem corruptiva sui, sed contrarios motus locales, et contraria loca; angeli etiam contrarios actus et diversas sententias et spirituales affectus suscipiunt, licet non contraria physica, id est deserventia ad generationem et corruptionem substantiæ.

Ad secundam instantiam respondetur: Unum accidens recipere aliud tanquam medium, seu dispositio qua recipitur aliud, non tanquam sustentans, seu ratio sustentandi alia. Ratio autem mediæ recipiendi aliquod accidens non consistit in eo quod unum accidens sit medium dandi esse alteri accidenti,

sed quia est medium coordinandi accidentia in eodem subjecto, eo quod non omnia eque primo conveniunt subjecto, sed unum mediante alio et supponendo aliud, sicut actus intelligendi media potentia, et color quantitate. Quod expressit S. Doctor I-II. quæst. VII. artic. 1. ad 3. dum inquit: « Duo accidentia aliquando comparantur ad subjectum sine ordine, ut album et musicum, aliquando cum aliquo ordine, puta quia subjectum recipit unum accedens mediante alio; sicut corpus recipit colorem mediante superficie, et sic unum accedens dicitur alteri inesse. » Et qu. II de Virtut., art. III. ad 2: « Nihil prohibet, inquit, plures formas in eodem subjecto esse secundum quemdam ordinem, scilicet ut una sit formalis respectu alterius, sicut color est formalis respectu superficiei. » Videri etiam potest I p., quæst. LXXVII. artic. VII. ad 2, et I-II. quæst. LVI. artic. 1. ad 3.

Quod autem dicitur de quantitate in Eucharistia. Respondetur: Non convenire ei per se et ab intrinseco quod sit sustentativum accidentium, sicut substantiæ, sed per aliud, scilicet quia sustentatur immediate a causa efficiente, quæ est Deus, sine causa materiali subjectiva, quæ est substantia. Unde qualitates, quæ antea erant unitæ ipsi quantitati ut sustentatæ in esse a substantia, remota substantia eodem modo illi uniuntur ut sustentatæ in eodem esse a primo efficiente. Unde non mutant unionem, sed denominationem sustentationis.

Ad aliam partem argumenti de qualitatibus, et de oratione respondetur. Quod attinet ad qualitates: recipere modos oppositos intensio- nis et remissionis, non ut subjectum sustentans, sed ut medium suscipiendi, quia sunt modi illarum qualitatium. Unde non nisi median-

tibus qualitatibus recipi possunt. Oratio autem recipit verum et falsum, non per mutationem sui tantquam subjecti recipientis, sed per mutationem objecti, ejus significatione invariata manente, quia veritas et falsitas non in significatione consistunt, sed in conformitate et difformitate ad esse rei. Substantia autem suscipit contraria per mutationem intrinsecam subjecti, non extrinsecam objecti. Quod si veritas, vel falsitas aliquam perfectionem, vel modum ponunt intrinsece in ipsa cognitione, ut aliqui existimant, tunc dicendum est, sicut ad argumentum præcedens, quod oratio suscipit contraria non ut subjectum quod sustentans, quod pertinet ad substantiam, sed ut medium recipiendi, sicut qualitas intensio- nem.

Ad ultimum respondetur: Quod ista proprietas recipiendi contraria differt ab intrinseca quidditate substantiæ, quia quidditas non est ipsa ratio substandi formaliter, sed radicaliter, et consistit in ratione postulante talem proprietatem. Et rursus proprietas suscipiendi contraria non dicit rationem substandi in tota latitudine, quia substare non solum dicitur respectu contrariorum, sed etiam respectu propriarum passionum et prædicatorum superiorum, quibus omnibus substatur prima substantia; proprietas autem hæc solum dicitur respectu contrariorum, quorum et susceptiva.

COORDINATIO PRÆDICAMENTI
SUBSTANTIÆ.

Supremum genus est substantia. Dividitur in spiritualem et corporalem. Spirituales, in varias species angelorum. Corpus, in corruptibile et incorruptibile. Incorruptibile, in varias species cælorum et planeta-

rum. Corruptibile, in vivens et non vivens. Non vivens, in elementale et mixtum, quorum quodlibet varias species habet. Vivens, in animatum, seu sensibile et inanimatum, ut planta. Planta, in varias species arborum et herbarum. Animal, in rationale et irrationale. Irrationale, in varias species brutorum. Rationale, in individua, ut Petrus et Paulus.

QUÆSTIO XVI.

DE QUANTITATE.

ARTICULUS I.

Quæ sit propria et formalis ratio quantitatis.

Definitionem quantitatis non tradit Aristoteles in hoc tractatu prædicamentorum, sed absolute inchoavit a divisione quantitatis in continuam et discretam. Definivit autem quantitatem in V Metaphys., text. XVIII: *Quantum est, quod est divisibile in ea, quæ insunt, quorum utrumque, aut singulum, unum aliquid, et hoc aliquid natum est esse.* Cujus definitionis explicationem tradit ibi D. Thomas, lect. XV. Et tota explicatio reducitur ad hoc, quod definit Aristoteles quantum per divisibile, non in partes físicas, id est materiam et formam, nec in partes potentiales, sicut anima dividitur in intellectivum et sensitivum, nec in subjectivas, sicut universale dividitur in inferiora; sed in partes integrales et quantitativas, quæ ita sunt compositæ, ut facta divisione maneat unaquæque aliquid unum; sicut patet, cum aqua dividitur in varias partes. In has partes integrales divisibilis est res quanta.

Et quia non potest explicari quid-

ditas alicujus rei, nisi prius intelligatur segregatio illius a reliquis generalibus, oportet supponere quantitatem esse accedens reale, distinctum a substantia et reliquis accidentibus, ut solum differentialem ejus rationem et propriam inquireamus. Negaverunt hoc aliqui Nominales, qui cum ex una parte sentirent sine quantitate nullas dari partes, nec divisibilitatem, ex alia vero parte eujuscumque rei entitatem nihil aliud quam partes suas existimarent, dixerunt quantitatem non distingui realiter a re habente partes, sive substantia sit, sive accedens.

Cæterum oppositum hujus manifestavit nobis sacrosanctum Eucharistia mysterium, in quo manet quantitas, quæ antea erat panis, ut oculis videmus, et non manet substantia panis, ut fides docet: distinguitur ergo et separatur quantitas a re quanta. Respondent Nominales quantitatem substantiæ non manere, cum ipsa enim evanuit; sed manere quantitatem qualitatum cæterorumque accidentium extensorum. Sed contra est, quia ibi sunt plura accidentia. Vel ergo unumquodque habet suam quantitatem distinctam, vel datur aliqua communis omnibus. Si datur aliqua communis omnibus, illa distinguitur ab unoquoque accidente, cum sit communis pluribus; et distinguitur etiam a substantia, quæ ibi non est: ergo distinguitur quantitas a re quanta. Si dicatur primum: ergo illæ quantitates penetrantur, cum omnia illa accidentia sint in eodem loco, et sic vel penetrantur supernaturaliter et per miraculum, vel naturaliter et secundum se. Primum dici non potest, quia eandem habent quantitatem illa accidentia post consecrationem atque antea, quia habent eandem entitatem, et ab entitate non distinguitur quantitas;